

Kvarteret Spinnhuset

Arkeologisk förundersökning

Fornlämning Sankt Johannes 96:1
Kvarteret Spinnhuset 5, 8, 9 och 14
Norrköpings socken
Norrköpings kommun
Östergötland

Ronnie Carlsson

Kvarteret Spinnhuset

Arkeologisk förundersökning

Fornlämning Sankt Johannes 96:1
Kvarteret Spinnhuset 5, 8, 9 och 14
Norrköpings socken
Norrköpings kommun
Östergötland

Ronnie Carlsson

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2012

Omslagsfoto: Ett mynt, ¼ öre sm (F1) från drottning Kristinas regeringstid (1632–54) på resterna av en timrad byggnad, A1643, i undersökningsområdets nordvästra del i schakt 3. Foto Mattias Johansson.

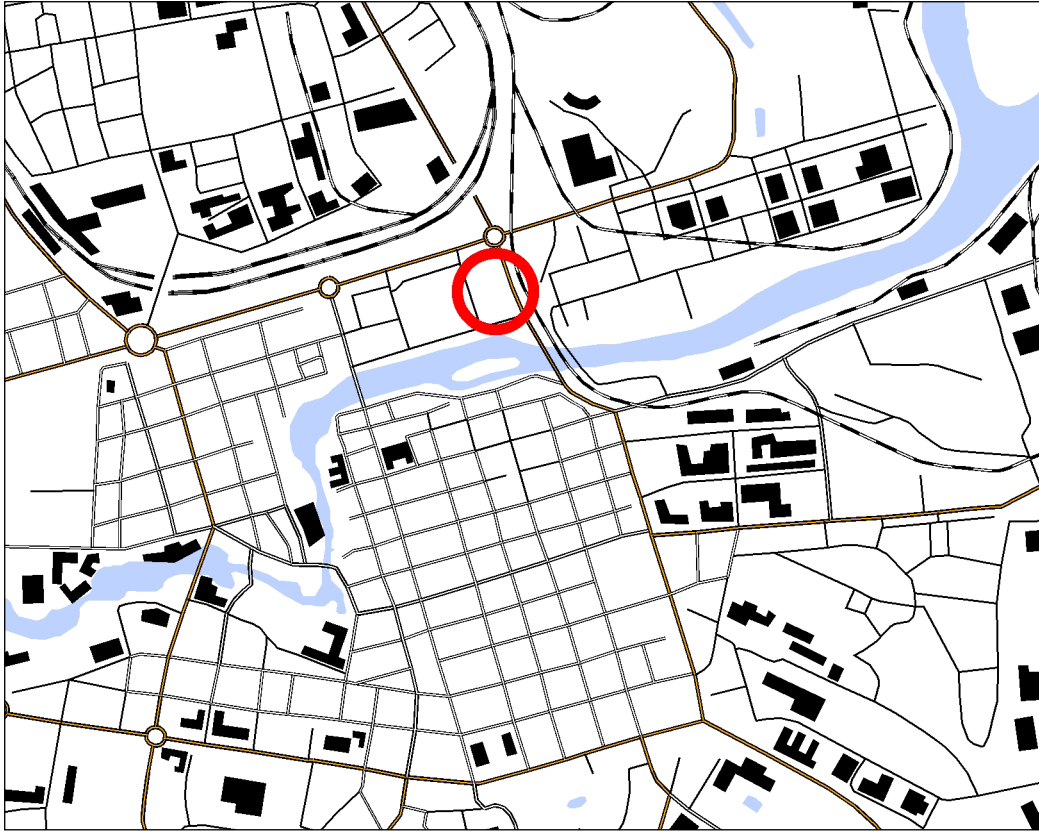
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISBN: 978-91-7453-127-5

Tryck: Just Nu, Västerås 2012.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning.....	5
Målsättning och metod.....	6
Bakgrund	8
Undersökningens genomförande	10
Undersökningens resultat.....	18
Tolkning och utvärdering.....	24
Referenser.....	26
Kartmaterial	26
Litteratur	26
Tekniska och administrativa uppgifter	27
Bilaga 1. Fyndlista	28
Bilaga 2. Anläggningslista	31
Figurförteckning.....	33

Figur 1. Karta över centrala Norrköping med undersökningsområdets läge markerat. Utdrag ur GSD Terrängkartan. Skala 1:20 000.

Sammanfattning

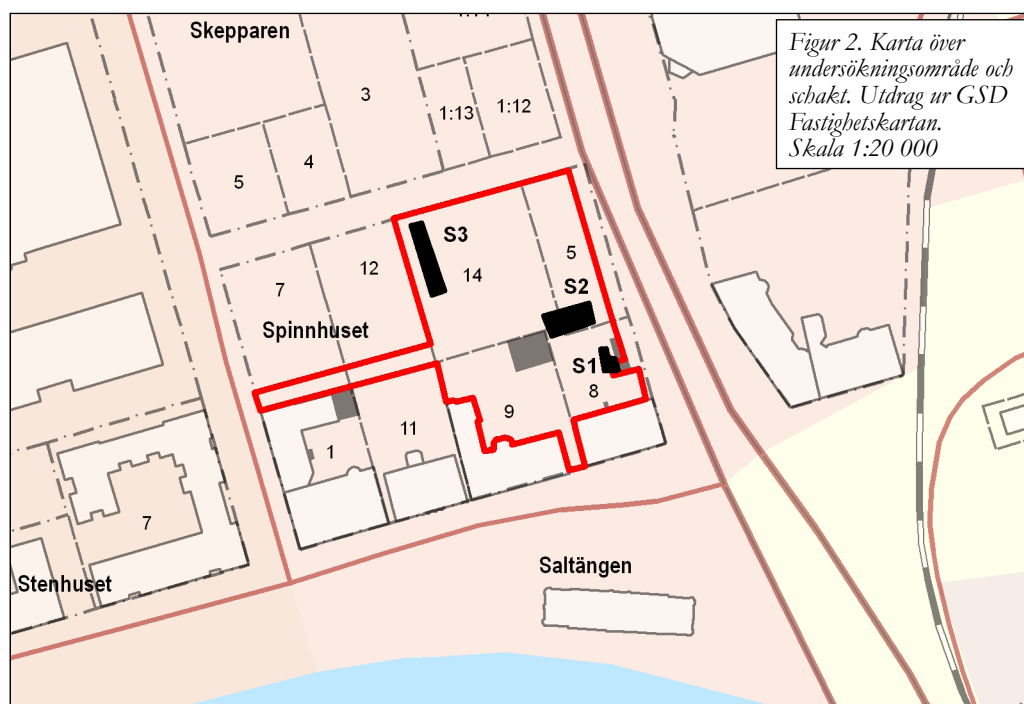
Stiftelsen Kulturmiljövård har under sommaren 2011 utfört en förundersökning i den östra halvan av kvarteret Spinnhuset, norr om Motala ström i Norrköping. Cirka 2,5 % av exploateringsytan i form av tre schakt har undersökts med stratigrafisk arkeologisk metod. Äldre lämningar i form av bebyggelse från 1600-talets mitt och fram till modern tid undersöktes och dokumenterades. Föremålsfynd och ekofakter omhändertogs och registrerades under 162 fyndnummer. Trots ställvis ganska omfattande störningar kan man konstatera att äldre lämningar troligen finns bevarade i stora delar av undersökningsområdet.

Inledning

Under två veckor i juli 2011 utförde Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) en arkeologisk förundersökning av den östra halvan av kvarteret Spinnhuset på Saltängen norr om Motala ström i Norrköping (figur 1 och figur 2). KM utsågs av Länsstyrelsen genom direktval att utföra den arkeologiska förundersökningen. Förundersökningen initierades av BF Development AB, men beställare, betalningsansvarig och tillika markägare var Norrköpings kommun, Mark och exploatering. Orsaken till undersökningen är att BF Development AB i samarbete med Norrköpings kommun planerar att uppföra ny bebyggelse i överensstämmelse med ny detaljplan 2011.

När undersökningsplanen upprättades omfattade undersökningsområdet 2 500 m². Senare förändrades områdets storlek och det aktuella undersökningsområdet är 3 324 m². Av dessa undersöktes 82 m², dvs. 2,5 %.

Projektledare var Ronnie Carlsson och biträdande projektledare Kristina Jonsson. Rapporten har sammanställts av Ronnie Carlsson.

Målsättning och metod

Förundersökningens syfte var att klargöra huruvida rester av fornlämningen (Norrköpings stadslager) finns bevarade i området och, i förekommande fall fastställa och beskriva deras karaktär, datering, utbredning, omfattning, sammansättning och komplexitet.

En målsättning för förundersökningen var att hålla en sådan standard på dokumentationen att resultatet skulle vara användbart och jämförbart med en eventuell efterföljande särskild arkeologisk undersökning.

Med utgångspunkt från vad som tidigare är känt om fornlämningsbilden i närområdet, sattes fem frågeställningar upp i undersökningsplanen:

- I vilken omfattning finns det bevarade lämningar från äldre tiders verksamheter på platsen? Här ingår att utreda de ovan nämnda frågorna kring utbredning, sammansättning etc.
- Kan man finna spår av tomtindelning från 1600- och 1700-talet? På 1640 års karta kan man se att en form av kvartersindelning fanns men det är okänt om ytorna då var bebyggda eller enbart användes för odling.
- När etablerades den första bebyggelsen på platsen och hur var den utformad?
- Vilka verksamheter kan ha bedrivits inom kvarteret genom tiderna? Finns spår av hantverk eller odling?
- Kan man se en utveckling av odlingsverksamheten inom det berörda området? Har det medeltida åkermarksbruket ersatts av mer småskalig trädgårdsodling efter att området inlemmades i staden under 1600-tal?

För att uppnå målen och kunna besvara frågeställningarna planerades i första hand två schakt, vardera 2–3 m brett och 10 m långt, i så strategiska lägen – i förhållande till den äldre struktur som funnits i området, så som den framgår av den äldsta stadsplanen från omkring 1640 – som det var möjligt att uppbringa med hänsyn till praktiska detaljer, som exempelvis den nuvarande markanvändningen (bilparkering).

Utöver dessa planerades ett eller flera mindre schakt som skulle tas upp i anslutning till befintliga störningar såsom ledningsschakt. Där skulle den äldre nedgrävningen för ledningen försiktigt tas upp på nytt och en sektion kunna dokumenteras med ritning och fotografering.

De två större schakten (schakt 2 och 3) togs upp och schaktades ner till det översta kultur- eller odlingslagret för att därefter helt eller delvis undersökas för hand med stratigrafisk undersökning (s.k. single context-metod) ner till steril, ursprunglig mark. För dokumentationen av de stratigrafiska enheterna användes en standardiserad blankett. Ett tredje schakt (schakt 1) i anslutning till en avloppsledning grävdes med maskin och sektionen dokumenterades med ritning och fotografering.

Schakt och sektioner, lager och konstruktioner samt några enstaka föremålsfynd och prov mättes in digitalt med totalstation och dokumentationssystemet Intrasis.

Påträffade föremålsfynd och ekofakter omhändertogs och relaterades till respektive stratigrafisk enhet. Föremålen och ekofakterna har registrerats under 162 fyndnummer (bilaga 1). En del fynd omhändertogs från lager som schaktades bort med maskin och vars utbredning inte mätts in utan endast dokumenterades i sektion. Dessa har i efterhand givits identitetsnummer i Intrasys (A10163 = schakt 1 lager 9; A10157 = schakt 2 lager 21; A10165 = schakt 3 lager j). Föremålen och ekofakterna har registrerats under 155 fyndnummer (F1–23, 25–144, 154–160, 162–166). Ett förenklat registreringsförfarande har tillämpats där samtliga fragment med samma sakord och material från en anläggning eller lager (A) registrerats under ett fyndnummer. Efter registreringen av fynden har de flesta fynden av järn och glas kasserats (se fyndlista, bilaga 1). Det kvartstår 110 fyndposter.

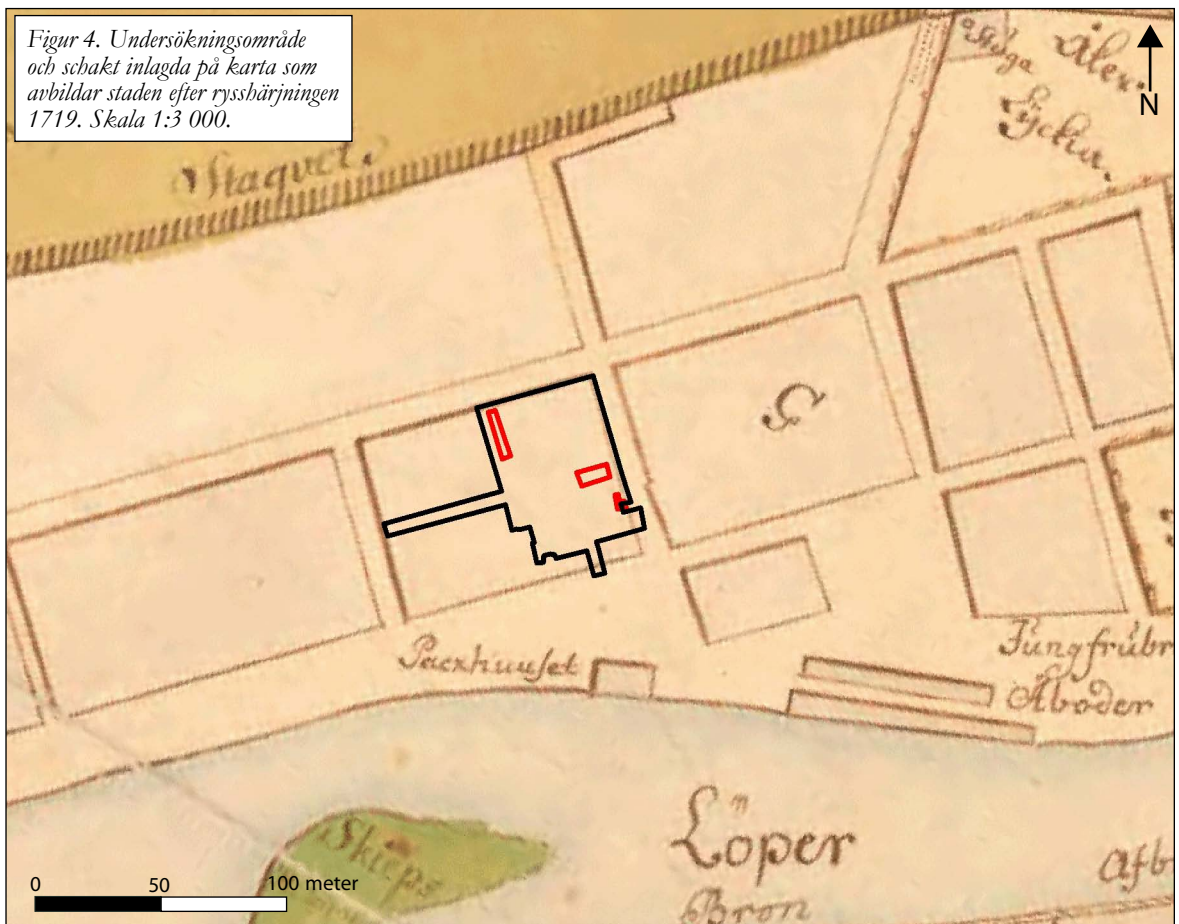
Ingen analys eller specialbestämning av keramikmaterialet har gjorts, till största delen beroende på att materialets sammansättning tedde sig förhållandevis enkel och standardmässig. En översiktlig bedömning av benmaterialet har utförts av osteolog Ylva Telldahl (fyndlista, bilaga 1).

Bakgrund

Kvarteret Spinnhuset begränsas av Slottsgatan i norr, Orangerigatan i väster Saltängsgatan i söder och Packhusgatan i öster, och är för närvarande indelat i åtta tomter, 2×4, varav de fyra östligaste (14, 5, 9 och 8) utgjorde undersökningsområdet. Kvarteret ligger i stadsdelen Saltängen, norr om Motala ström, nedströms eller öster om det äldsta Norrköpings kärnområde (figur 1 och 2). Denna del av Norrköping började bebyggas på 1600-talet, markerat av att hertig Johan 1614 lade grunden till Johannisborgs slott strax nordöst om Saltängen. Området nedströms Saltängsbron kallades nya staden och kom att bli stadens bättre område. Hertig Johan utlovade förmåner, bland annat 12 års skattefrihet åt dem som bosatte sig där. Störst och märkvärdigast var det s.k. Stenhuset, Louise de Geers palatsbygge i tegel och sten med två flyglar. Detta brann 1711 men återuppfördes delvis. Ett nytt tullhus uppförde 1784 vid Kanontorget precis söder om kvarteret Spinnhuset. Norrköpings spinnhus har dock inte legat i kvarteret Spinnhuset, utan låg längre österut. Området kom så småningom att gradvis förfalla för att i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet ha förslummats och fått mycket dåligt rykte. En stor del av den äldre bebyggelsen har därefter, framför allt under 1900-talets andra hälft rivits och ersatts av parkeringsplatser och kontorskomplex.

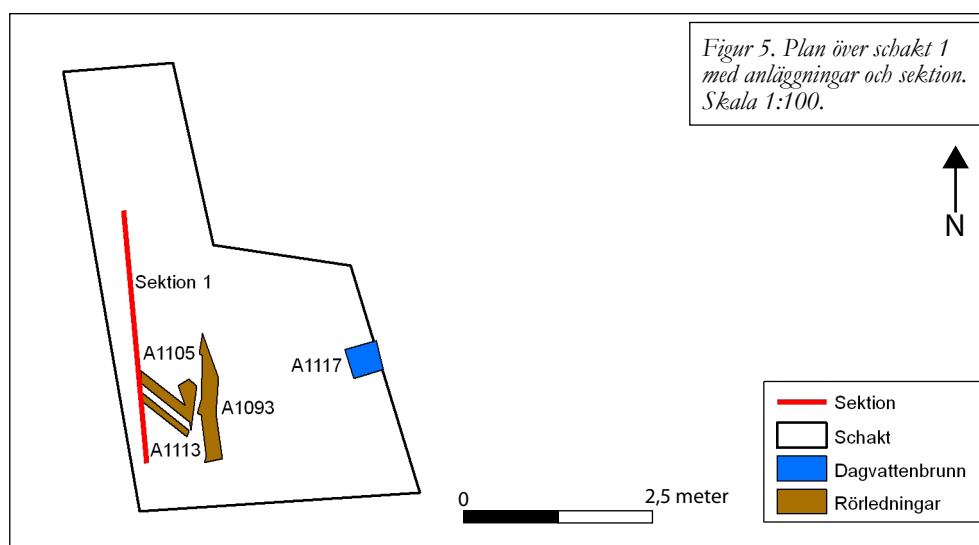
På den äldsta kartan över området från 1640 (figur 3) ligger ett antal ojämnt utformade bebyggelseparceller eller kvarter, varav undersökningsområdet täcks dels av en längre sammanhängande del som motsvarar den övre, norra delen av de tre kvarteren Spinnhuset, Stenhuset och Gubben, dels en mindre, mot sydöst diagonalt avskuren del som ungefär motsvarar tomterna 8 och 9 i Spinnhuset. Mellan dessa finns en öppen yta som måste tolkas som gatumark. På kartor framställda efter rysshärjningen 1719 och framåt (figur 4) har dels den södra kvarterslinjen rätats ut, dels har vägen mitt i kvarteren försvunnit. På en karta från 1741 kan man se tre stenbyggnader längs Saltängsgatan, vilka torde motsvara sockerbruket Planeten som stod färdigt 1742 (Nisser 1976:15f).

Inga arkeologiska undersökningar har tidigare företagits i kvarteret Spinnhuset, men väl i kvarteren väster därom. I det närmaste kvarteret (Kv Stenhuset) utfördes en förundersökning 2008 (Nordström & Tagesson 2008) och en påföljande särskild arkeologisk undersökning 2009 (Dardel 2011). Dessa kom till allra största delen att beröra mark som varit trädgård till Stenhuset under 1600- och 1700-talet, och därefter bebyggt med bl.a. en skolbyggnad. Även i kvarteret Gubben, ännu ett kvarter västerut, har nyligen arkeologiska undersökningar genomförts av lämningar från mitten av 1600-talet och framåt (Lindman & Stibéus 2010 samt www.arkeologikonsult.se).

Undersökningens genomförande

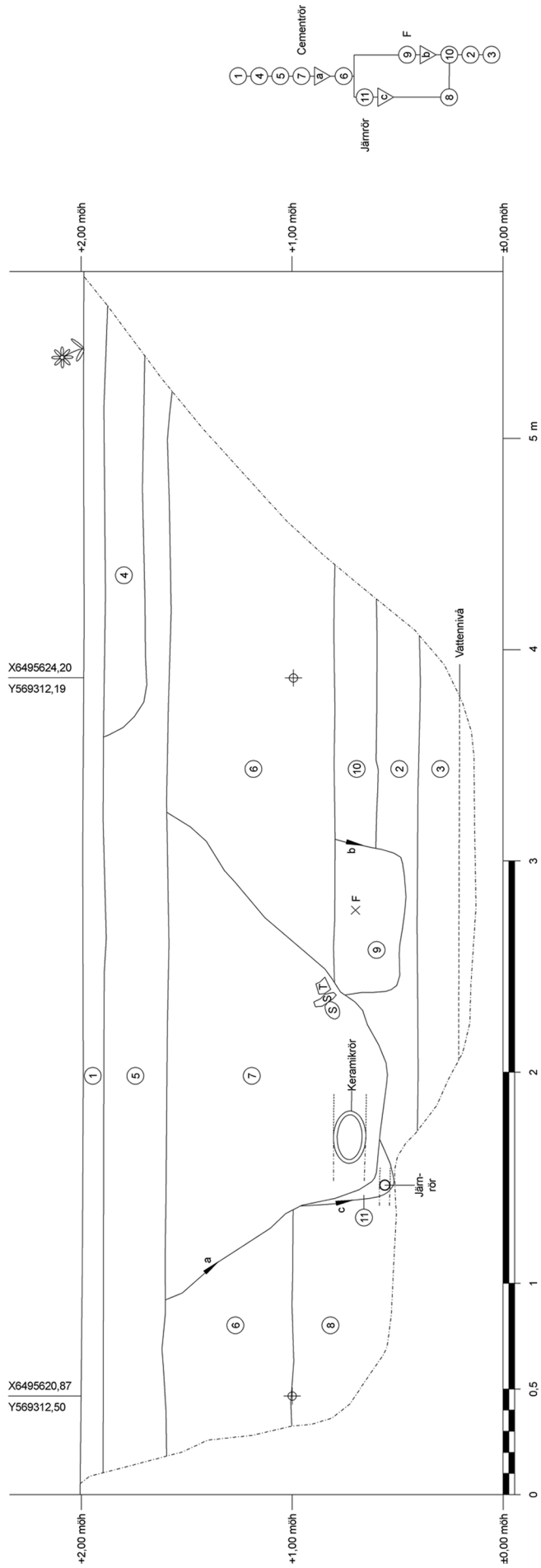
Av praktiska skäl och i överenskommelse med uppdragsgivaren planerades inga ingrepp under förundersökningen på tomt 9 (se figur 2), gården till Saltängsgatan 27, på grund av att det vid undersökningstillfället fortfarande bedrevs omsorgsverksamhet och rehabilitering i fastigheten (Hamnbrohemmet). Fastigheten Spinnhuset 8, Saltängsgatan 29, stod för tillfället tom efter att Kvinnohuset inhysts här under en rad år i slutet av 1900-talet. I övrigt anpassades undersökningen i möjligaste mån efter verksamheten på fastigheterna 5 och 14 som användes som platsabonnerad bilparkering.

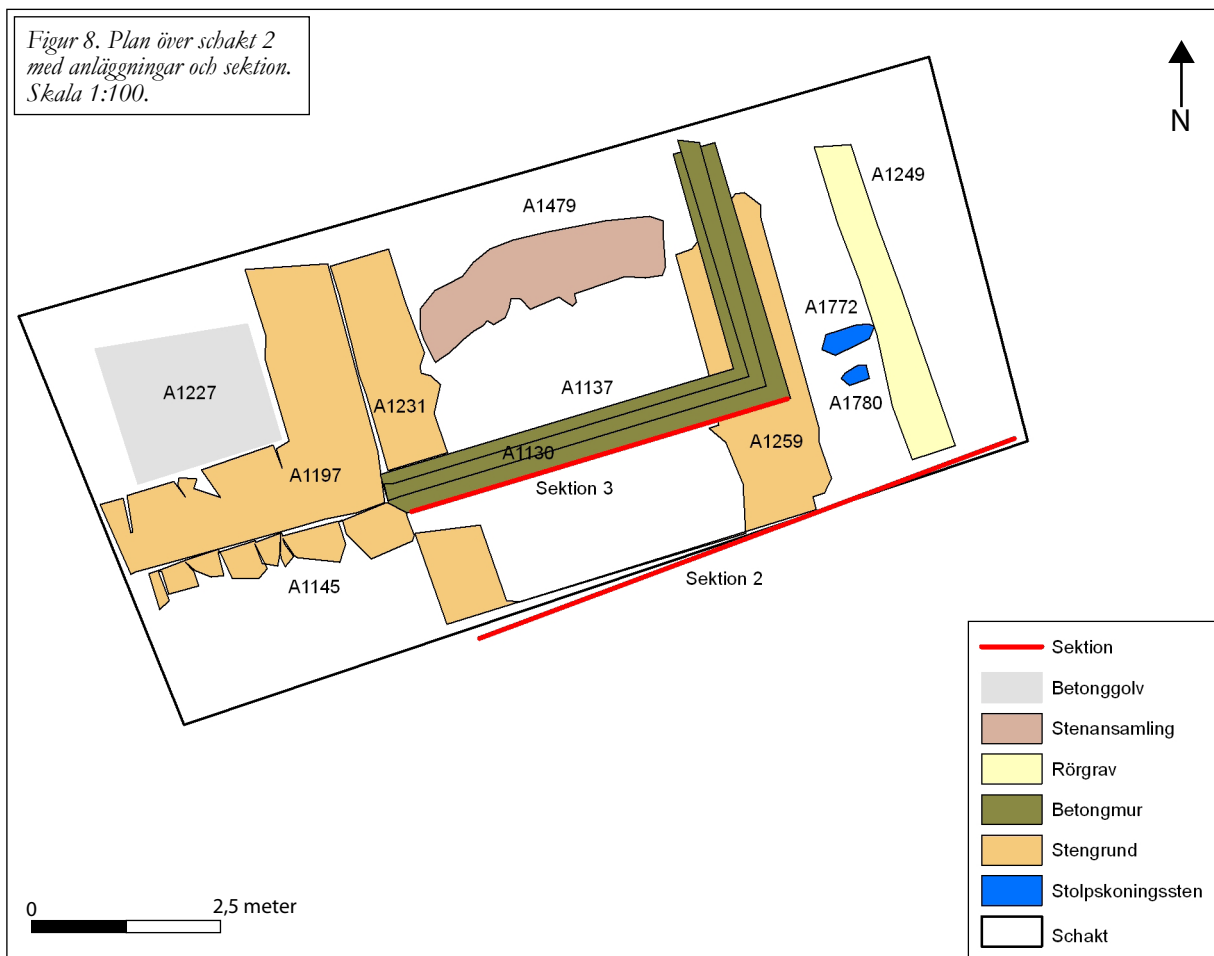

Det första schaktet som öppnades, schakt 1 (figur 5), var 6 m långt och 1,5/3,5 m brett och låg i anslutning till en dagvattenbrunn direkt intill en liten ekonomibygnad, sannolikt inte äldre än några tiotal år, i den östra kanten på gården till fastigheten Spinnhuset 8 (figur 2 och 6). Dagvattenledningen kunde inte återfinnas utan löper antagligen in under ekonomibygnaden ut mot Packhusgatan. I stället påträffades nedgrävningen till en djupt liggande avloppsledning av betongrör, och direkt under den ett keramikrör (Höganäsrör), som kunde tömmas på en sträcka av drygt fem meter och en sektion (1) mot väster kunde rensas fram och dokumenteras genom ritning (figur 7) och fotografering. En stor del av sektionen var störd av nedgrävningarna till dels ytterligare en avloppsledning av betongrör, dels en vattenledning av järnrör, båda diagonalt tvärs över sektionens sträckning. Sterila lager återfanns här vid omkring +0,6 m ö.h., eller 1,4 m under dagens marknivå.

Figur 7. Profil över schakt 1.

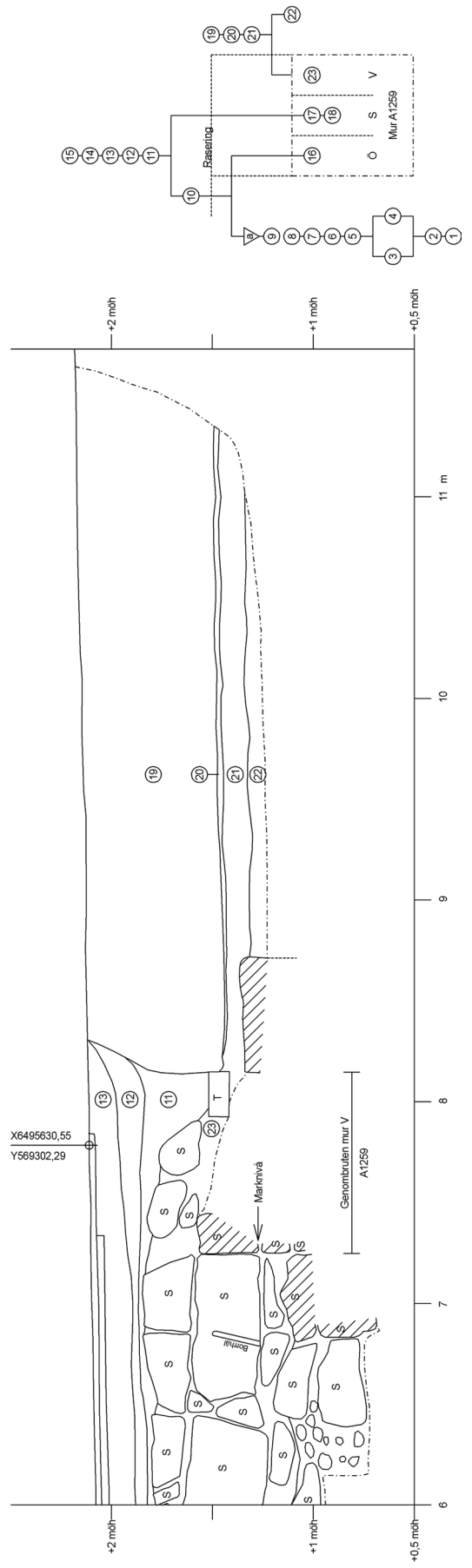
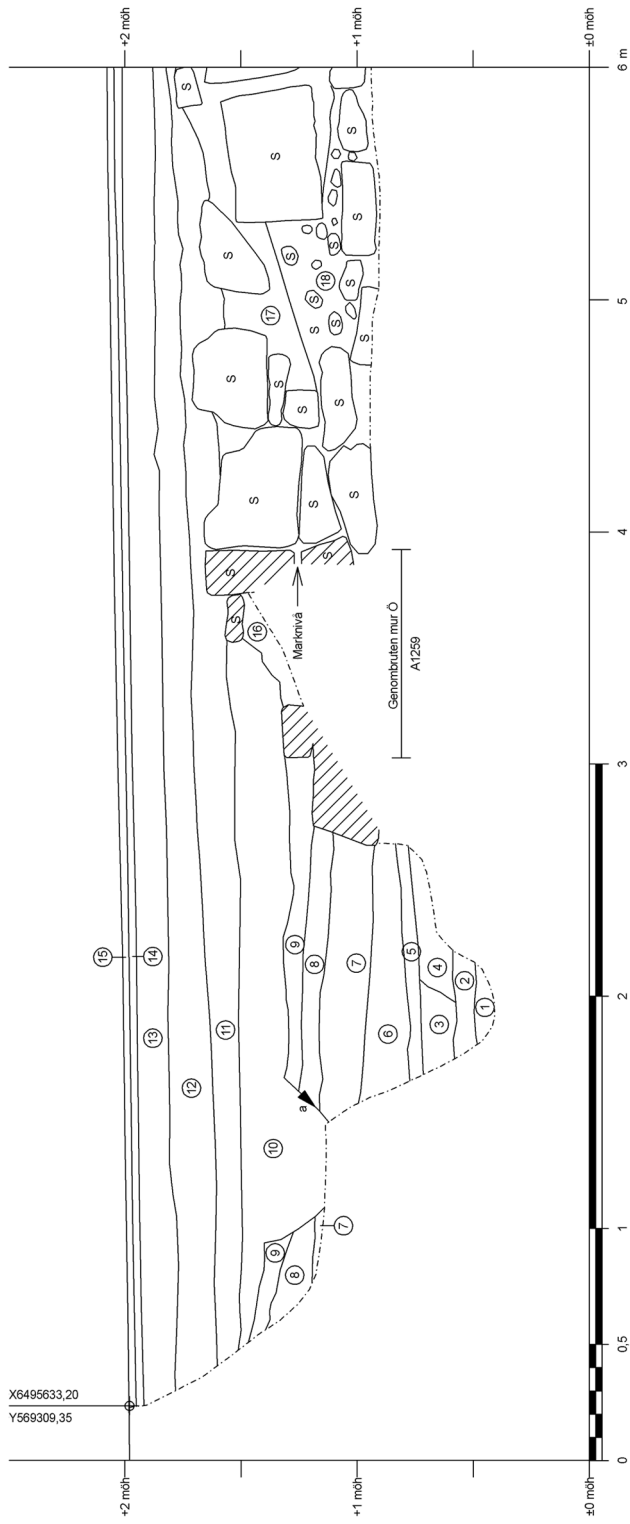

Schakt 2 öppnades på tomt 5, 8 och 14, helt intill den lilla kvadratiska ekonomibygnad som står i det nordöstra hörnet på den intilliggande fastigheten, tomt 9 (figur 2). Schaktet mätte 5,5×11,5 m och visade sig innehålla – eller snarast upptas så gott som helt och hållet av – delar av fyra eller möjligen fem husgrunder av sten eller betong, med olika datering (figur 8). I schaktets nordvästra hörn låg en stengrund (A1197) med ett betonggolv (A1227), och i det sydvästra hörnet en stengrund (A1145), också den med betonggolv. Öster om dessa låg ytterligare en stengrund (A1231/A1259) och innanför denna en syllstensrad (A1479). Överst fanns en låg betongmur (A1130) med en mur av lättbetong (A1237). Öster om husgrunderna fanns ett stolphål (A1772, A1780) och en sentida rörgrav (A1249).

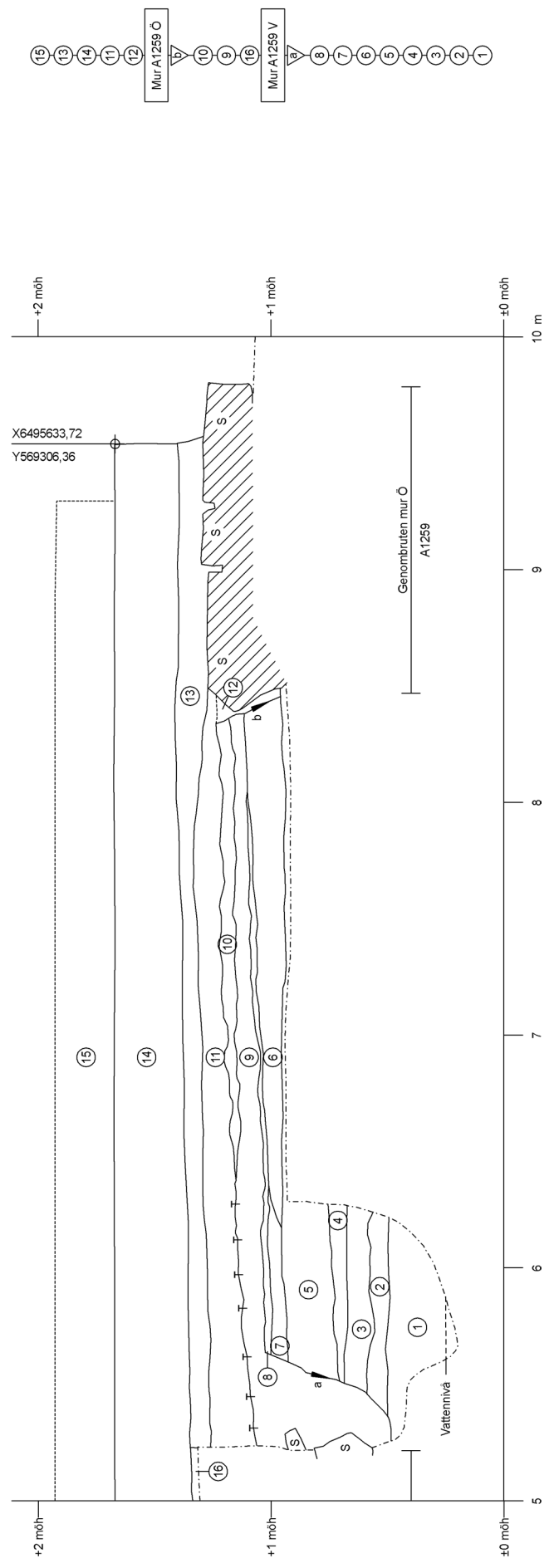
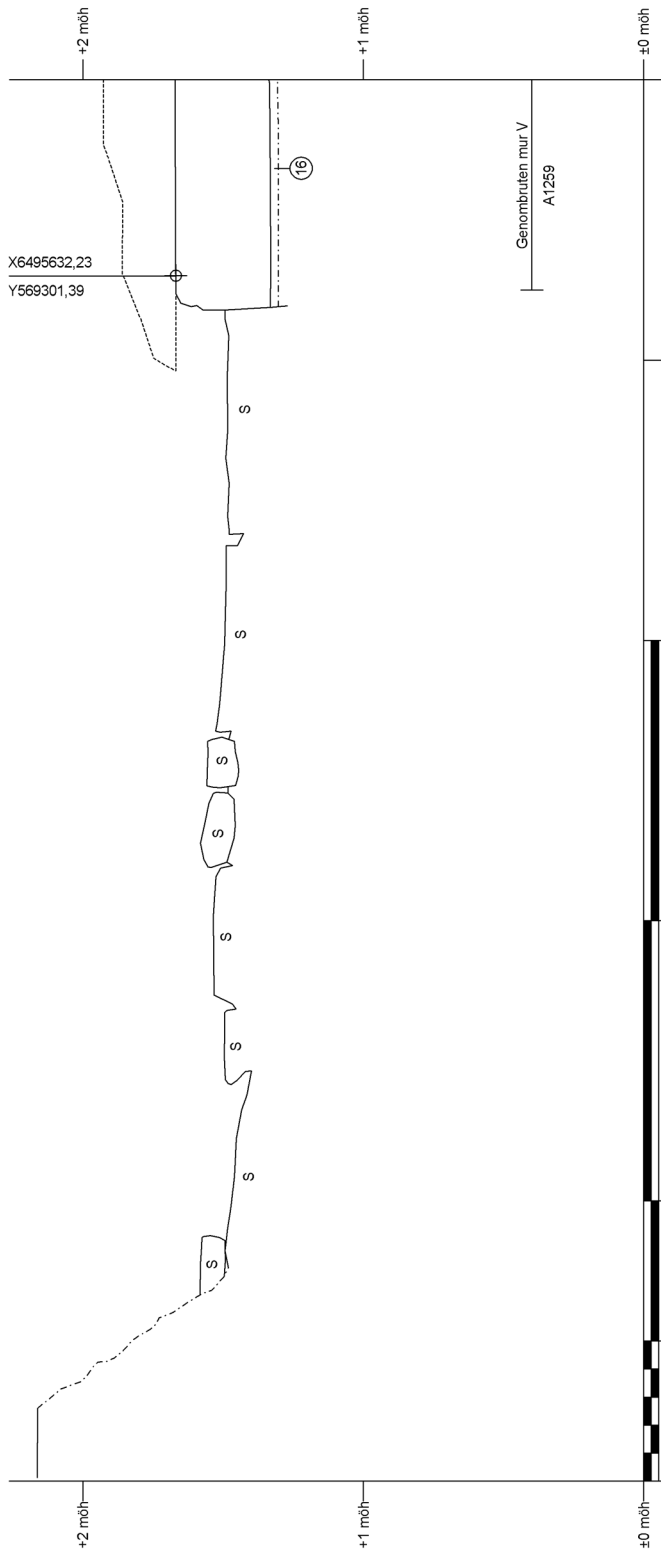
En mindre yta, innanför stengrunden A1259, söder om betongmuren A1130, och ytan öster om stengrunden A1259, väster om rörgraven A1249, undersöktes stratigrafiskt efter avschaktningen. Sterila lager framkom vid ca +0,5 m ö.h., 1,5 m under dagens marknivå. Två sektioner, den södra schaktväggen, sektion 2, och en sektion ungefär mitt i schaktet, sektion 3, ritades (figur 9 och 10) och fotograferades.

Schakt 3 placerades på tomt 14, i undersökningsområdets nordvästra hörn (figur 2). Med början från norr, närmast Slotsgatan grävdes ett 3,4 m brett schakt söderut. Schaktet var planerat att bli ca 10 m långt, men de första, dvs. nordligaste nio meterna upptogs helt av ett halvannan meter tjockt lager av raseringsmassor av uppenbart sen karaktär, med ett betonggolv i botten ca 1,5 m under dagens marknivå (A1053). Detta var således helt klart en relativt sen byggnad som rivits och där rivningsmaterialet använts för att fylla källarvåningen (på 1879 års karta kan man se en överensstämmande markering som

Figur 9. Profil över skakt 2, sektion 2.

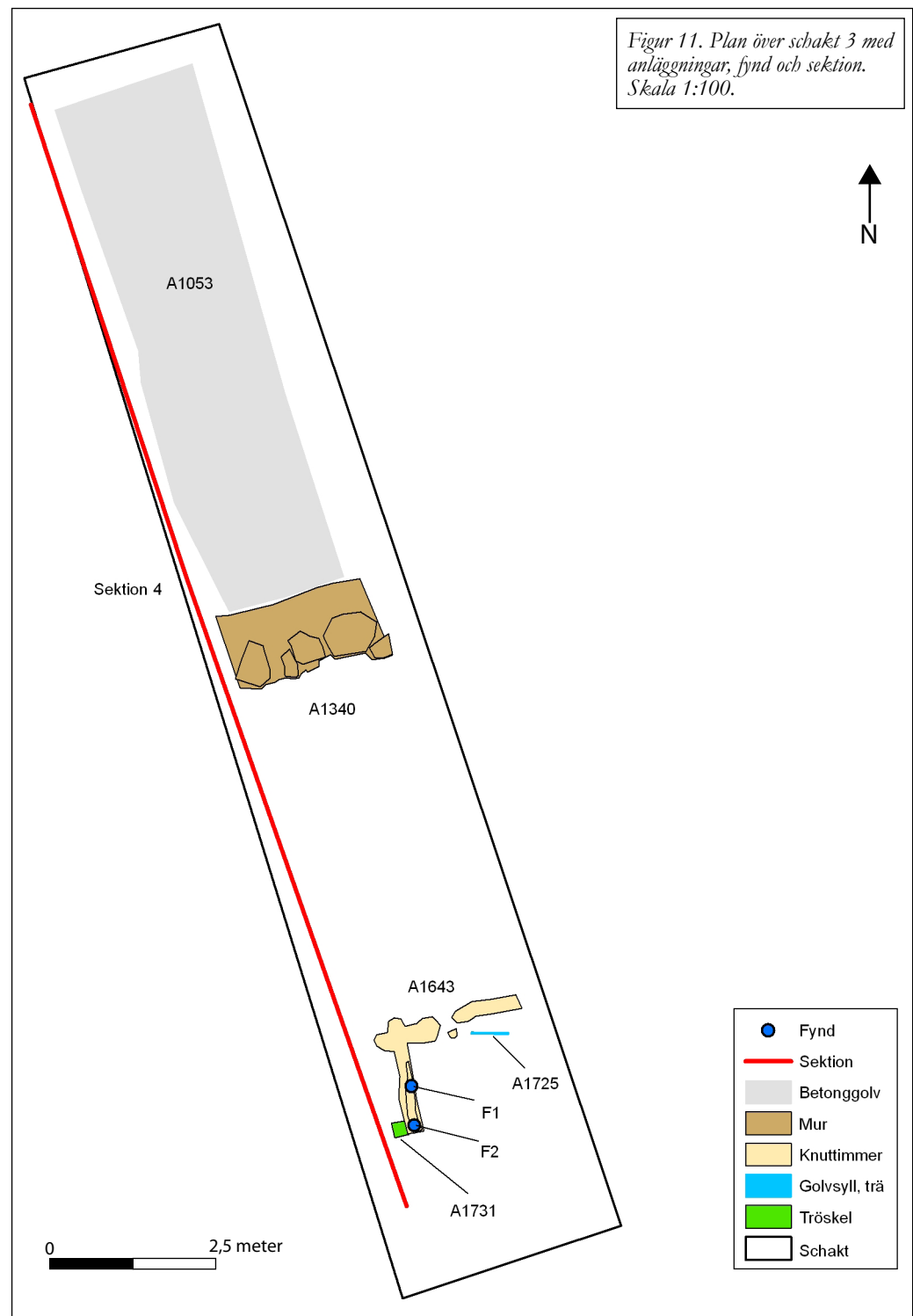

Figur 10. Profil över schakt 2, sektion 3.

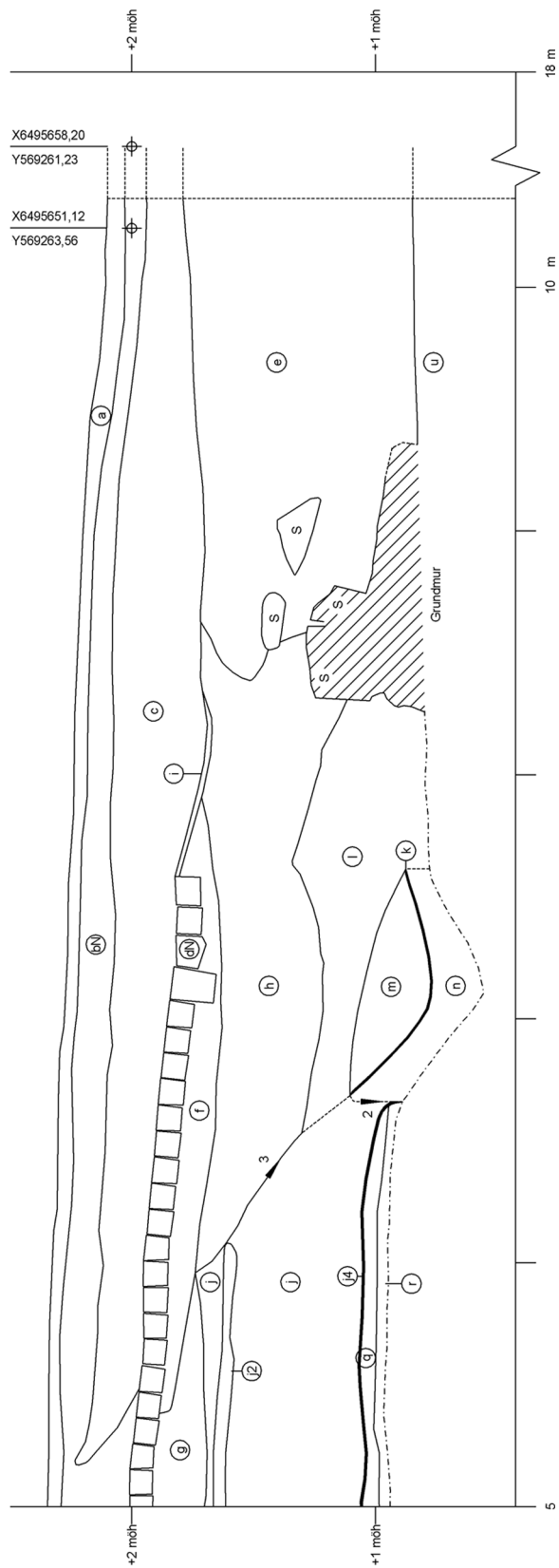
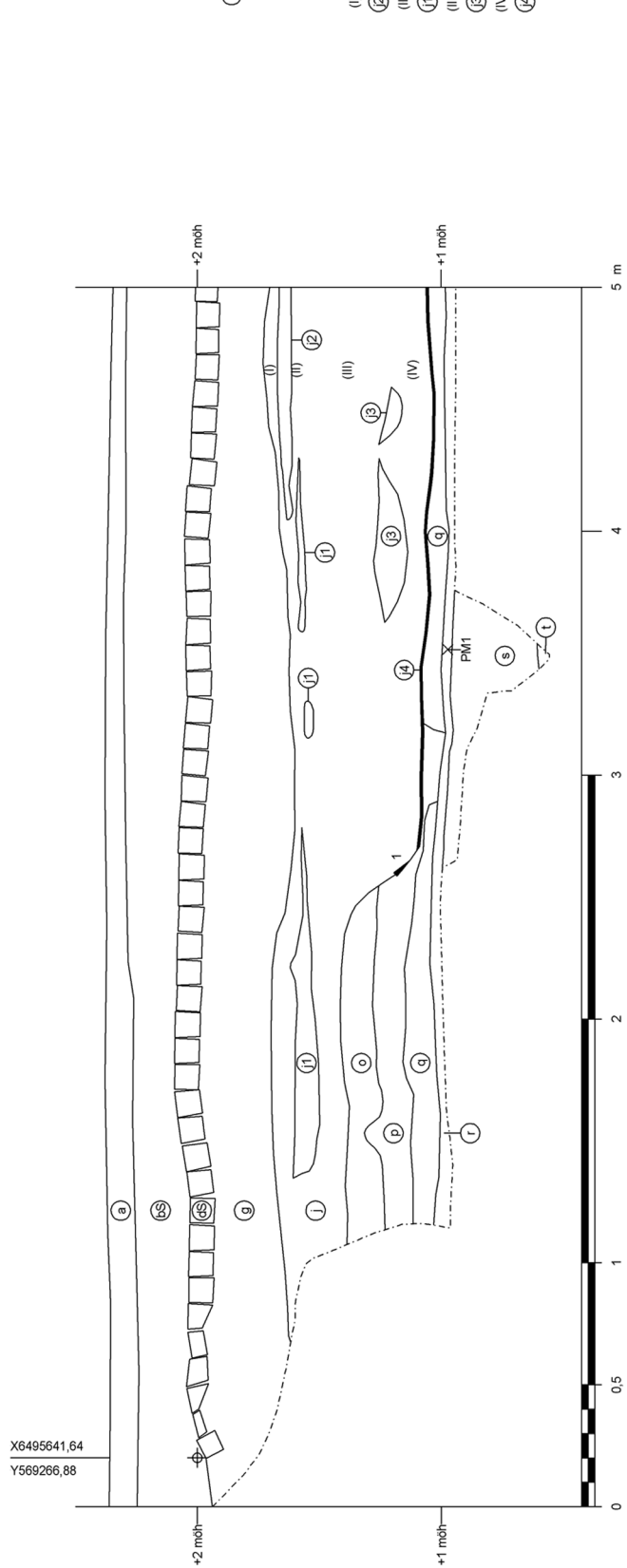
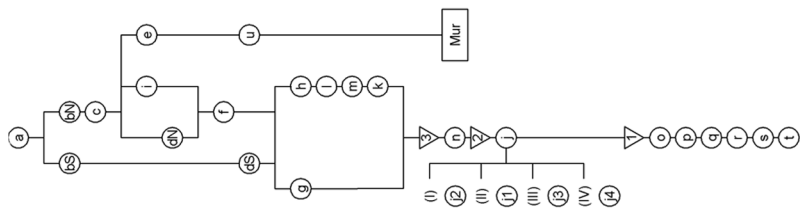
sannolikt då var en planerad byggnad). Därför fortsatte schaktningen längre söderut tills schaktet var 17,7 m långt (figur 11). Den rivna byggnadens begränsning mot söder framkom i form av en mur (A1340) tvärs över schaktet – nedriven till en nivå ca en meter under dagens marknivå. Söder om byggnaden återfanns vid cirka en halv meters djup under dagens marknivå, en stenläggning av smågatsten i båge- eller solfjädermönster, A1000, (figur 12). Området söder om byggnaden schaktades vidare ner till ca en dryg meter under dagens marknivå, och resten, ca 3×7 m eller 21 m² grävdes stratigrafiskt för hand, uppemot 0,5 m ställvis, ner till sterila lager, som här låg på nivån +1 m ö.h. eller ca 1,5 m under dagens marknivå. Sektionen mot väster dokumenterades med ritning (figur 13) och fotografering.

Under förundersökningens sista dag fylldes alla schakten igen med de uppgrävda massorna från respektive schakt. I botten av schakten lades innan igenfyllningen s.k. markduk – som tillåter transport av fukt och vatten men inte av material – för att underlätta återfinnandet av schakten och de olika grävda nivåerna vid en eventuell senare arkeologisk undersökning.

All inmätning skedde med en totalstation utifrån ett par temporära polygonpunkter som etablerats på området utifrån polygonpunkter i Norrköpings kommuns system; polygonpunkterna 2987 och 2969 samt höjdfixen 396.

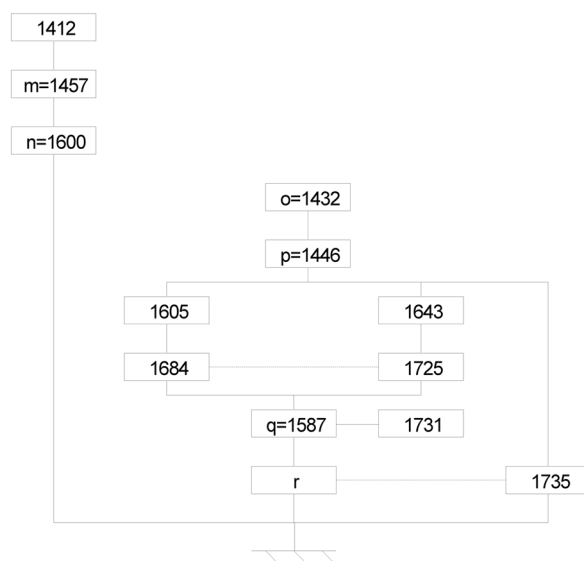

Figur 13. Profil över schakt 3, sektion 4.

Undersökningsresultat

Den ursprungliga topografin i området så pass nära stranden till Motala ström har naturligtvis sluttat mot vattnet, vilket också tycks bekräftas av skillnaden mellan å ena sidan schakt 1 och 2 med nivåer +0,6 m ö.h. respektive +0,5 m ö.h. och å andra sidan schakt 3 där nivån låg en halv meter högre, +1,0 m ö.h. Materialet i den orörda marken utgörs av sand med inslag av fin sand och silt eller grövre sand eller fint grus, av utseendet att döma partiellt svallat eller svämmat och delvis infiltrerat av ovanliggande framförallt humösa lager eller brandlager. Det finns en viss möjlighet att dessa silt-, sand- och gruslager är resultat av tidigare utfyllnader med i princip rena, orörda lager. På ett djup av mellan 2 och 2,5 meter under dagens markyta finns enligt uppgift lera och 30–40 meter därunder kommer berg (Planbeskrivning 2010 s. 10).

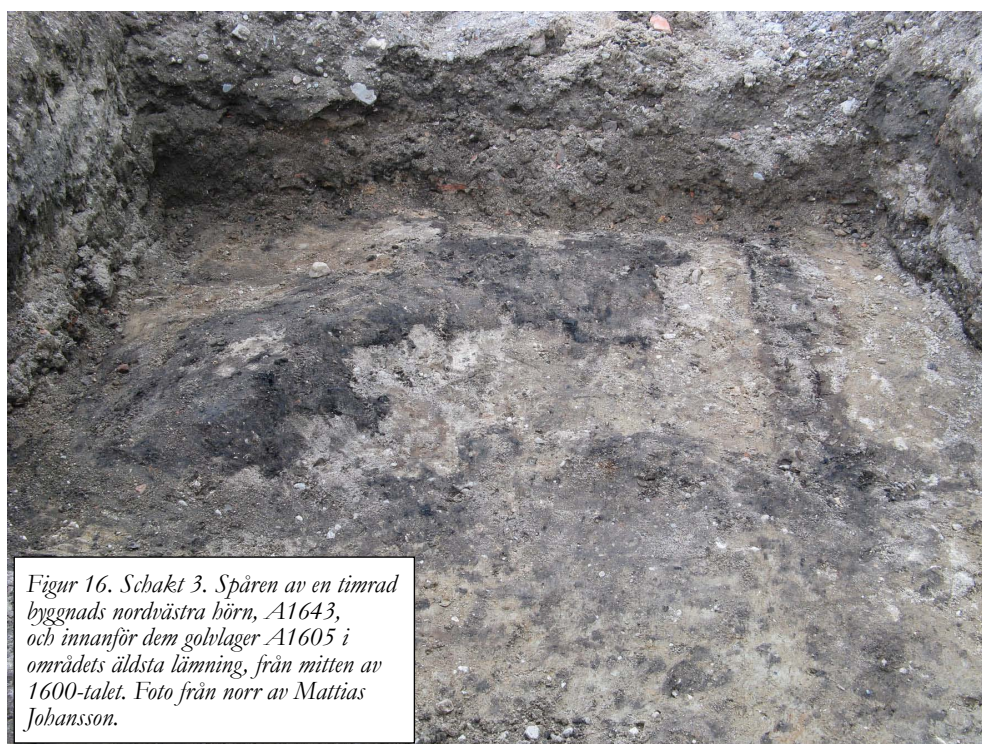
I den södra delen av schakt 3 fanns direkt ovanpå den sterila sanden/silten ett tunt lager brun, humusfärgad sand/silt (A1735/4:r) som sannolikt är det översta skiktet på den ursprungliga marken som färgats och påverkats dels av växtlighet, dels av infiltration från ovanliggande lager (figur 13 och 14). I lagret återfanns tre djurben och ett obestämbart järnföremål (F66, F67). På detta hade ett heltäckande, decimetertjockt lager av ren, beige sand (A1587/4:q) påförts i utjämnande syfte. I lagret återfanns en del föremålsfynd, såsom ett kritpipeskaft, kärlfragment av glas, fajans och yngre rödgods (en del med piplersdekor) samt några järnföremål. Inbäddad i lagret låg också en flat sten, röd sandsten (A1731), som tolkats som en tröskel eller trappsten till en byggnad, se nedan. Den stratigrafiska positionen är något oklar och en rimlig tolkning är att stenen snarast är något yngre än sandlagret, men i praktiken har detta lite betydelse, då det verkar sannolikt att utjämningslagret konstruktionsmässigt hör till byggnaden och dessa således i princip är samtida. I sandlagret fanns också två syllträn, sannolikt golvsyllar, i öst–västlig riktning (A1684, A1725) (figur 15). Ovanpå dessa fanns en golvyta (A1605), bestående av ett lager sand, mörkbrun–svart på grund av en kraftig smutsning av kol och sot, träflis, kalkbruk och tegel (figur 16). I lagret fanns inbäddat två större förkolnade trästycken med nord–sydlig orientering, knappt 10 cm breda med ett inbördes avstånd om en dryg halv meter. I golvlaget fanns också ett antal kraftigt sekundärbrända kärlskärvor av yngre rödgods, några järnföremål och 33 fragment av fönsterglas, också de delvis brandskadade. I golvlaget återfanns även en glasknopp (F163), möjligen en lockknopp till en glaspokal.

Figur 14.
Stratigrafiskt schema
över lämningar i
schakt 3.

Figur 15. Schakt 3. I byggnaden A1643 fanns rester av golvsyllar bevarade, A1684. Foto från nordväst av Mattias Johansson.

Figur 16. Schakt 3. Spåren av en timrad byggnads nordvästra hörn, A1643, och innanför dem golvlager A1605 i områdets äldsta lämning, från mitten av 1600-talet. Foto från norr av Mattias Johansson.

Utanför detta golv, norr och väster om, fanns spår av en timrad byggnads nordvästra hörn (A1643). Spåren bestod mestadels av en slags skugga, en smutsning eller färgning av det underliggande sandlagret, men även av bevarade trärester. Spåren var ca 0,25 m breda, det ena i nord-sydlig riktning och det andra i öst-västlig. Båda försvinner ut i schaktkanten, den södra respektive den östra, och där de skär varandra i schaktet går de förbi varandra ett stycke så att en omisskännelig timmerhusknut bildas. Direkt på de bevarade träresterna i den nord-sydliga längden återfanns ett mynt (F1), ett ¼ öre sm från Drottning Kristinas regeringstid (1632–54), med all säkerhet ett votivmynt nedlagt vid byggnadens uppförande. Av den anledningen synes det också högst troligt

att myntets datering kan användas som terminus post quem för husets tillblivelse, vilken således bör ha ägt rum någon gång efter 1600-talets mitt. Ytterligare ett föremålsfynd framkom direkt på träresterna i den nord-sydliga vägglinjen; en nyckel av järn (F2) vilken således återfanns helt nära den tidigare omtalade tröskeln eller trappstenen (A1731). Även en del kärnfragment av yngre rödgods, ett kritpipsskaft, några fragment fönsterglas och några järnföremål påträffades.

Över allt detta låg ett brand- eller raseringslager (A1446) med kol, sot och aska samt kalkbruk och tegel. Teglet bestod dels av glaserat taktegel (F107), dels bitar av påfallande små murtegel; 24×11×4 cm. Detta har sedan täckts av ytterligare ett utjämningslager av sand (A1432/4:o).

Av sektionen att döma har området därefter påförts stora mängder mörkbrun, myllig sand eller silt (4:j), interfolierad av flera mer eller mindre tunna horisonter av sand av annan karaktär, tegel eller brandrester (4:j1-j4). I lagret återfanns en relativt stormängd olika föremål; kärnfragment av både glas och keramik, slagg, kakel och järnföremål. Möjligen kan lagret tidvis ha odlats.

I den mellersta delen av schaktet, närmast den sentida rivna byggnaden i norr, har en stor nedgrävning gjorts i öst-västlig riktning. Av lagerbilden i sektionen att döma har denna gjorts i flera omgångar eller gjorts om vid flera tillfällen. Om alla hör till uppförandet och eventuella ombyggnader eller andra ändringar av den sedermera rivna byggnaden, eller om det finns rester av äldre nedgrävningar till äldre byggnader på samma plats som den senaste byggnaden går inte att avgöra. Det är till och med svårt att med fullständig säkerhet fastställa den inbördes relativa ordningen på alla de ingående komponenterna och hur många nedgrävningar det faktiskt rör sig om. Andra svårförståeliga förhållanden är exempelvis att begränsningen för ett tegellager mot botten av nedgrävningen (4:m/A1457) inte är helt parallell med den södra grundmuren till den rivna byggnaden (A1340).

Utanför, dvs. åtminstone söder om – den senaste – byggnaden har en stor stenläggning av smågatsten (A1000, A1004, A1008, A1012) lagts och efter att byggnaden rivits har hela området asfalterats.

I den södra delen av undersökningsområdet, schakt 2 och 1, ser lagerbilden lite annorlunda ut. Schakt 2 upptogs till stor del av flera byggnader, eller snarast grundmurarna till dessa, men mellan och runt dem fanns en del orörda ytor (figur 8). I det nordvästra hörnet låg den sydöstra delen av en stengrund (A1197) med ett betonggolv (A1227) som lämnades intakt. Dikt an denna låg i schaktets sydvästra hörn den nordöstra delen av en liknande stengrund (A1145) med ett tunt – som mest 3 cm tjockt – cementgolv som dock avlägsnades vid schaktningen. Öster om och dikt an dessa två låg den västra muren av den södra delen av en stengrund, 3, 3 m bred invändigt, 5,1 m utvändigt – östra och västra muren var således 0,9 m bred vardera, grundsockeln oräknad. De övre delarna av den västra muren har ett avbrott (oklart hur djupt detta sträcker sig) varför den nordvästra delen mättes in som A1231 och resten som A1259. Även dessa sentida byggnader överensstämmer med markeringar på 1879 års karta. Den södra muren ligger i sin helhet utanför – söder om – schaktet och endast den inre fasaden är synlig (se figur 9). Innanför den östra och västra muren fanns, parallellt med och ca 4 m norr om den södra muren, en långsmal ansamling av rundade och kantrundade naturstenar (A1479) som störts av eller i varje fall inte går längre än till kanten av nedgrävningen (A1470/A1475) för muren (A1259). Möjligen är det därmed en äldre konstruktion, eventuellt en stenfoot eller syllstensrad till en äldre byggnad. Mellan stenarna återfanns två fragment, skaft och huvud av kritpipa. Från hörnet mellan stengrunderna 1197 och 1145 sträcker sig en låg betongmur (A1130) i öst-västlig riktning fram till stengrundens A1259:s östra mur och följer därefter den östra muren – som för detta ändamål rivits ner ett stycke – mot norr, utanför schaktet. Centrerat ovanpå och i samma sträckning

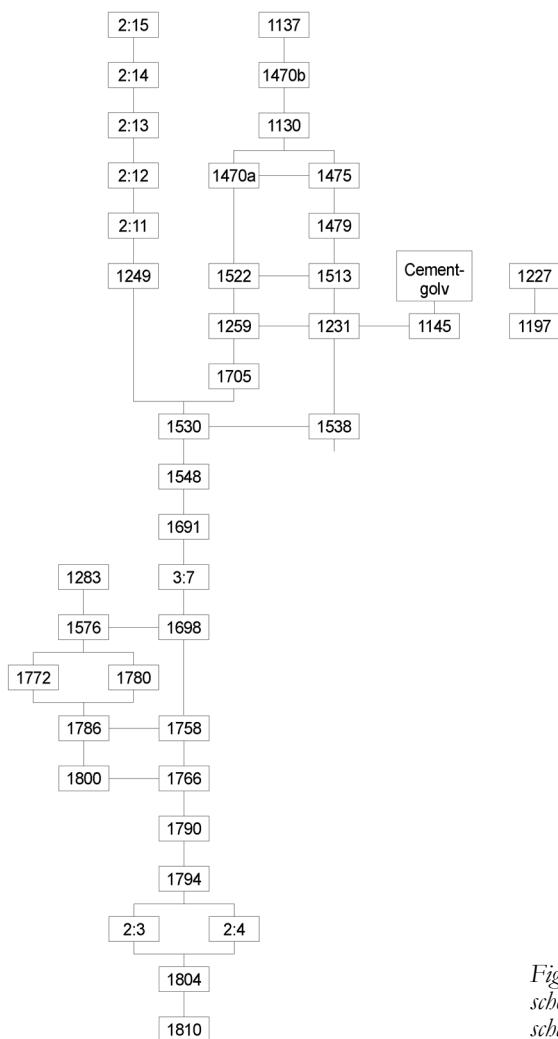

Figur 17. Schakt 2. I schaktets bortre, västra, kant ses stengrunden A1145 till vänster och A1197 till höger. I schaktets mitt och i vänstra schaktkanten ses den klammerformade stengrunden A1231/A1259 och delvis ovanpå den betonggrunden A1130 med lättbetongmuren A1237. Längs den bögra, norra, schaktkanten ses stenfoten A1479 och i bildens framkant de två stagstenarna A1772 och A1780 i ett stolphål. Foto från öster av Ronnie Carlsson.

som den låga betongmuren, hade en tunnare mur av hålsten i lättbetong murats, varav endast det understa skiftet bevarats (A1137). Öster om stengrunderna fanns en i det närmaste tom yta med endast en anläggning, sannolikt ett stolphål med två relativt stora skoningsstenar på vardera sidan (A1772, A1780) samt en rörgrav i nord-sydlig riktning (A1249) (figur 17).

På två ställen, längst i öster intill den södra sektionen (2) och mitt i schaktet mellan den södra och norra sektionen (2 och 3), i schaktets södra del, var det dock möjligt att gå ner under nivån för de många husgrunderna (se figur 8). Den sterila, orörda marken bestod här av grov sand och grus (A1810) på nivån +0,5 möh, i den mån detta inte är ett påfört utjämningslager. Det är hur som helst helt tomt på föremålsfynd och andra inslag av mänsklig påverkan. Därefter följer en rad relativt tunna påförda lager med olika konstellationer av silt, sand och grus, ibland även med inslag av lera och stenar (figur 18). I de nedre delarna är lagerbilden i stort sett gemensam för de två grävda områdena; A1810, A1804, A1794, men skiljer sig därefter, eller åtminstone har lagren inte kunnat kopplas till varandra. Några av lagren utgör en speciell kombination av lerig jord och småsten (i potatisstorlek), här kallad kullerstensjord (2:3, A1576, A1698). Dessa men även flesta andra lagren, med undantag av några tunna horisonter av kalkbruk eller lera (A1691, A1766) gör ett klart intryck av att vara påförda för att bilda underlag till antingen en gårdsplan eller en väg. I den östra delen av schakt 2 fanns också vad som torde vara ett stolphål med två relativt stora skoningsstenar, en på vardera sidan (A1772, A1780).

Den relativa sekvensen hos de fem husgrunderna har inte gått att helt säkerställa, men klart är att den rimligen yngsta husgrunden av betong och lättbetong överlagrar den största husgrunden A1231/A1259, och denna har också rivits ner för att ge plats åt den nya, varför de alltså inte har stått samtidigt. De två husgrunderna (A1197, A1145)

Figur 18. Stratigrafiskt schema över lämningar i schakt 2.

i den västra kanten har båda haft ett betonggolv, men det säger inget om åldern på husgrunden i sig, annat än att de använts relativt långt fram i tiden, in på 1900-talet. Inget tycks tala vare sig för eller emot att de stått samtidigt med varandra eller med den intilliggande husgrunden A1231/A1259, utom möjligen just det faktum att de alla tre ligger dikt an varandra, vilket kanske inte vore nödvändigt om det inte fanns någon grad av samtidighet. Nivån på betonggolven tycks också någorlunda väl motsvara marknivån runt husgrunden A1231/A1259. Äldst av alla är antagligen den, där tolkningen är mest osäker, stenfot eller syllstensgrund A1479, som antagligen störs av nedgrävningen A1475 för husgrunden A1231/A1259. Denna senare är uppförd åtminstone delvis av sprängsten vilket bl.a. kan ses av att det i ett av blocken finns ett borrhål, men eftersom det är botten av borrhålet och den dels är rundad, dels alltså är intakt, kan det betyda att det gjorts tidigare än både dynamitens och tryckluftsborens uppfinnande, A1866 respektive A1857. Fyndmaterialet är inte till någon större hjälp för en noggrannare dateringsbild; kritpipor, fajans och yngre rödgods förekommer ända från de äldsta lagren ovanpå den ursprungliga marknivån.

En rimlig tolkning av områdets utveckling kan således vara att olika typer av massor, mest sand och grus i äldsta tid påförts i olika omgångar på en yta som använts som antingen väg eller gårdsplan. Så småningom, under 1600-talet, har området bebyggt, först med enklare byggnader med trä- eller stensyll för att senare under 1800-talet bebyggas med större byggnader med kraftigare stengrunder. En del av dessa stod fram

till 1900-talet medan andra revs och ersattes av modernare hus med betonggrund innan så gott som alla byggnader i hela kvarteret revs.

Ännu längre söderut, i området för schakt 1, tycks lagerbilden ännu enklare, med endast några kraftiga utfyllnadslager av sandig mylla med småsten och grus i olika konstellationer ovanpå den sterila marken, som här låg vid nivån +0,6 m ö.h. (figur 7). Inga rester av bebyggelse kunde iakttas, men reservation måste göras med tanke på schaktets ringa storlek och att ingen del grävdes med annat än maskin; endast en sektion (1) dokumenterades. I schakt 1 återfanns och omhändertogs endast ett föremålsfynd, en kärlskärva av porslin i fyllningen (sektionslager 9) i en 0,7 m bred nedgrävning (b) med okänd funktion.

En översiktlig osteologisk bedömning har gjorts av benmaterialet. Materialet är väl bevarat och utgörs av normalt förekommande hushållsavfall. De djurarter som finns representerade utgörs av fågel, får/get, gräsätare, ko, nöt, svin och eventuellt gnagare (se fyndlista, bilaga 1). Majoriteten av benen kommer från vuxna individer och rörbenen uppvisar ofta tydliga huggspår och är mörkspaltade.

Tolkning och utvärdering

Trots att en relativt liten andel av exploateringsytan har undersökts tycks undersökningresultatet stämma med det historiska kartmaterialet.

I den norra delen, i schakt 3 fanns till synes enklare bebyggelse som kan dateras till 1600-talets andra hälft, som sedan försvinner, möjligen i en brand; eventuellt samma brand som 1711 ödelade Louise de Geers palats i det väster om Spinnhuset liggande kvarteret Stenhuset. I kvarteret Gubben, ytterligare ett kvarter längre västerut har nyligen en arkeologisk undersökning daterat omläggningen av kvartersstrukturen till 1715, dvs. omedelbart efter branden.

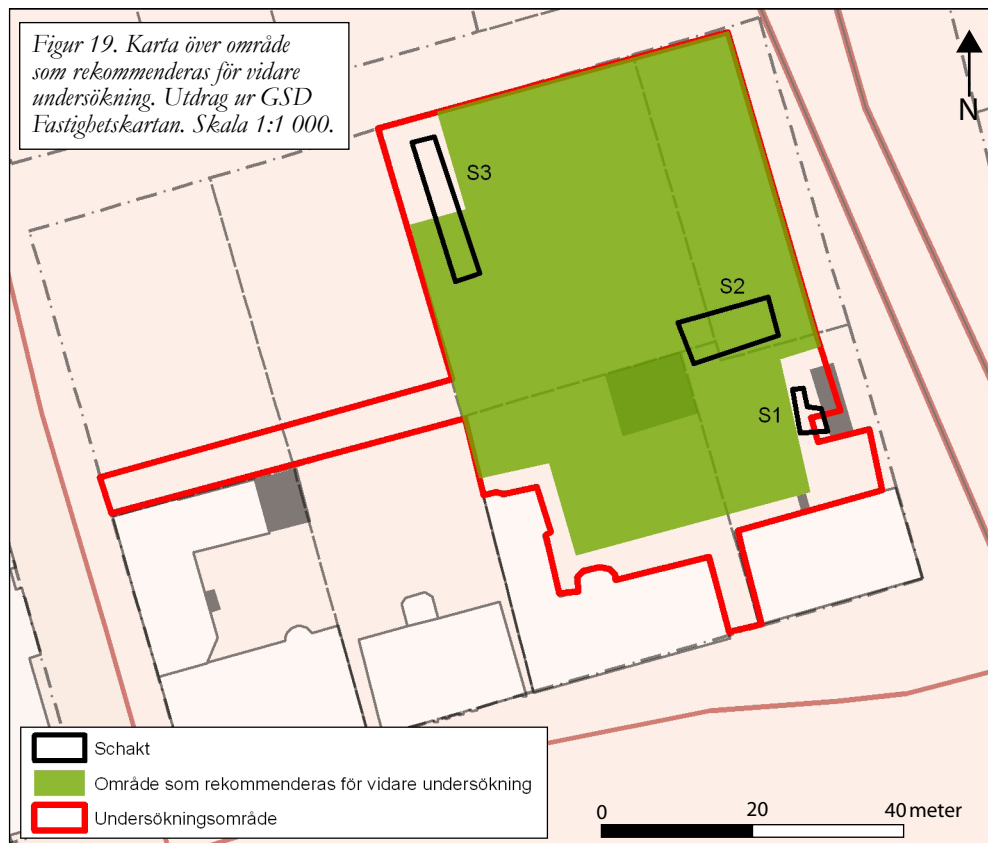
Efter branden i Spinnhuset tycks den del av kvarteret som undersökningsområdet omfattade ha legat tomt eller odlats fram till någon gång på 1800-talet då det bebyggdes ånyo, nu med större och kraftigare hus med genomgripande grundläggning. En del av fyndmaterialet tycks tyda på att massor kan ha förts från t.ex. det intilliggande kvarteret Stenhuset, med bl.a. glaserat taktegel.

Längre söderut, i gatan som i början delade kvarteret i två delar (se figur 3) påfördes marken med jämna mellanrum nytt vägmateriäl i flera omgångar, till dess att vägområdet kom att integreras med kvarteret och bebyggas, vilket kan ha skett redan under 1700-talet, men på allvar under 1800-talet och 1900-talet. Det gamla gatuområdet blev då bakgårdsområde, då de södra tomterna vänder sig mot Saltängsgatan och de nordliga mot Slottsgatan. Den gamla gatan markeras fortfarande genom tomtgränsen mellan å ena sidan 8 och 9, och andra 5 och 14.

Av de fem frågeställningarna som ställdes upp i undersökningsplanen har undersökningens resultat gjort det möjligt att åtminstone partiellt svara på de fyra första. Det är uppenbart att det finns bevarade lämningar i betydande utsträckning, både ytmässigt och volymmässigt. Generellt kan man kanske säga att de är förhållandevis okomplexa och tycks inordnade i en relativt okomplicerad stratigrafi.

Några direkt spår av en tomtindelning från 1600- och 1700-talet har inte gått att påvisa, men utifrån placeringen av undersökningsschakten i förhållande till 1640 års karta kan man se att det i området som föll inom kvartersindelning fanns bebyggelse från 1600-talet. Området med vad som måste uppfattas som gatumark på kartan tycks ha varit gata eller gårdsplan i det äldsta skedet och först senare bebyggt efter att kvartersstrukturen ändrats i början av 1700-talet.

Av förundersökningens förhållandevis lilla undersökningsyta att döma, etablerades den första bebyggelsen på platsen vid 1600-talets mitt och bestod då av enklare träbebyggelse. Vilka verksamheter som kan ha bedrivits inom kvarteret genom tiderna är inte lätt att konstatera. Inga spår av hantverk i någon betydande omfattning har registrerats och eftersom det mesta tyder på att de bevarade lämningarna är spår av förhållandevis enkla bostäder och enkelt hushållsavfall, kan området antagligen tolkas som ett kvarter för i huvudsak bostadsändamål. Möjligen tyder stratigrafien i den norra delen på att odling i någon form bedrivits under en mellanperiod (1700-tal) mellan den äldsta, enklare bebyggelsen (1600-tal) och den senare mer omfattande (1800- och 1900-talet). Med tanke på det tidigare sagda verkar det inte orimligt att anta att det i första hand har rört sig om köksträdgårdodling, men om det har skett en utveckling av odlingsverksamheten inom det berörda området är osäkert.

Sammanfattningsvis finns över en stor del av kvarteret bevarade lämningar från 1600-talet och framåt. Senare bebyggelse har uppenbart till vissa delar skadat de äldre lämningarna, men även mellan och till och med inuti de senare husgrunderna finns bevarade äldre lämningar väl värda att undersöka och dokumentera. De äldre lämningarna utgörs bl.a. av enklare trähusbebyggelse från 1600- och möjligen 1700-tal, syllstensgrunder, grävda diken och troligen odlingslämningar. KM gör därmed bedömningen att huvuddelen av förundersökningsområdet bör bli föremål för slutundersökning. Delar som kan undantas är det nordvästra hörnet (motsvarande den norra halvan av schakt 3), samt ytorna direkt intill bebyggelsen i söder där frischakt för källare samt rörledningar sannolikt förekommer (se figur 19). Även längs kvarterets östra gräns finns störningar som har samband med äldre, nu riven, bebyggelse, vilket resultaten från schakt 1 visar. Ytterligare störda områden kan finnas, om 1800- och 1900-talsbebyggelse som har funnits på platsen har haft källare. Om så är fallet har inte kunnat bedömas inom ramen för förundersökningen, då det kräver ytterligare studier av yngre arkivmaterial på Norrköpings stadsarkiv. KM gör också bedömningen att den långsmala remsan mark mellan tomterna 1/11 och 7/12 (jfr figur 2) har en lägre informationspotential, och att den därmed kan fritas från slutundersökning och istället bli föremål för schaktningsövervakning i samband med kommande exploatering.

Referenser

Kartmaterial

Lantmäterimyndighetens arkiv
D75-1:4, 1640, stadsplan, Olof Hansson Örnehufvud
D75-1:9, odaterad karta, efter rysshärjning 1719, Sven Ryding

Litteratur

Dardel, Erik 2011. På jakt efter Louis de Geers trädgård. Särskild arkeologisk undersökning, kv Stenhuset 7, Norrköpings stad och kommun, Östergötlands län, RAÄ St Johannes 96

Lindman, Gundela & Stibéus, Magnus 2011. Bebyggelse och kulturlager från 1600- till 1800-talet på Saltängen. RAÄ 96:1, kv Gubben 8, Sankt Johannes, Norrköpings stad och kommun, Östergötlands län. Dnr 422-3839-2010. Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska uppdragsverksamheten (UV Öst), UV rapport 2011:7, Arkeologisk förundersökning. Linköping.

Nisser, Marie. 1976. Industribebyggelsen i Norrköping 1719-1970. Norrköpings historia 17. Stockholm.

Nordström, Annika 2009. Saltängen i Norrköping – en kulturhistorisk utredning. Norrköpings kommun och stad, Östergötlands län. RAÄ UV Öst. PM.

Nordström, Annika & Tagesson, Göran 2008. I Louis de Geers trädgård. Kv Stenhuset 7, RAÄ 96, Norrköpings stad och kommun, Östergötland. Dnr 422-1568-2007. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar, Uv öst rapport 2008:47, arkeologisk förundersökning.

Planbeskrivning 2010. Planbeskrivning tillhörande detaljplan för kvarteret Spinnhuset (bostäder, kontor, hotell) inom Saltängen i Norrköping. Stadsbyggnadskontoret, fysisk planering, den 4 maj 2010, reviderad den 15 september 2010. Diarienummer SPN-120/2009 214

Tekniska och administrativa uppgifter

KM projekt nr:	KM 11086
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:	431-3601-11; 2011-07-04
Undersökningsperiod:	2011-07-11–2011-07-22
Exploateringsarea:	3 300 m ²
Undersökt area	82 m ²
Personal:	Ronnie Carlsson (projektledare) Mattias Johansson Kristina Jonsson (biträdande projektledare) Tove Stjärna
Belägenhet:	Östergötland, Östergötlands län, Norrköpings kommun, S:t Johannes sn, RAÄ 96:1, kvarteret Spinnhuset, tomt 5, 8, 9 och 14
Ekonomisk karta:	8G 9e
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Koordinater:	X6495594, Y569220; X6495674, Y569326
Höjdsystem:	Rh 2000
Dokumentationshandlingar:	Sex sektionsritningar och 42 stratigrafiblanketter förvaras på KM i väntan på beslut om förvaring.
Fynd:	110 fyndposter förvaras på KM i väntan på beslut om fyndfördelning.

Bilaga 1. Fyndlista

Fnr	Material	Sakord	Antal	Vikt	Anmärkning	Kontext	Kasserat
1	Cu-leg	Mynt	1	9	1/4 öre SM Kristina 1635 (KMK 711-758-2011)	1643	
2	Järn	Nyckel	1	94	På konservering	1643	
3	Porslin	Kärl	4	12		1698	
4	Tegel	Taktegel	1	33	Brunglaserat	1698	
5	Yngre rödgods	Kärl	1	13		1698	
6	Yngre rödgods	Kärl	10	91	Piplersdekor	1698	
7	Glas	Kärl	1	18	Butelj	1698	X
8	Lera	Kritpipa	1	2	Skaft	1698	
9	Keramik	Kritpipa	3	12	2 skaft och 1 huvud: Klackmärke MW	1412	
10	Fajans	Kärl	1	1		1412	
11	Ben	Ben	6	132	Ko, stor gräsätare	1412	
12	Järn	Föremål	6	81	Spik?	1283	X
13	Porslin	Kärl	11	13		1283	
14	Ben	Ben	7	48	Nöt, svin	1283	
15	Flinta	Flinta	6	162	Obearbetad, svallad	1283	
16	Flinta	Flinta	1	8	Bearbetad, slagen? (krosskada?)	1283	
17	Yngre rödgods	Kärl	9	26	Piplersdekor	1283	
18	Glas	Kärl	1	3		1283	X
19	Ben	Ben	8	150	Får/get, nöt, fågel	1794	
20	Fajans	Kärl	2	5		1794	
21	Yngre vitgods	Kärl	1	3		1794	
22	Yngre rödgods	Kärl	3	47		1794	
23	Lera	Kritpipa	1	2	Skaft, reliefdekor	1794	
25	Ben	Ben	2	4	Fågel	1548	
26	Tegel	Taktegel	1	39	Brunglaserat	1548	
27	Flinta	Flinta	5	56	Obearbetad, svallad	1548	
28	Järn	Spik	2	42		1548	X
29	Järn	Föremål	3	42	Spik?	1548	X
30	Yngre rödgods	Kärl	4	41		1548	
31	Glas	Planglas	3	5		1548	X
32	Stengods	Kärl	2	12		1548	
33	Porslin	Kärl	2	6		1548	
34	Glas	Kärl	1	12	Butelj	1548	X
35	Lera	Kritpipa	3	8	Skaft	1548	
36	Cu-leg	Kam	1	14	Luskam, NORDSTRÖM	1548	
37	Ben	Ben	12	75	Nöt, svin, stor gräsätare	1786	
38	Stengods	Kärl	1	6		1786	
39	Järn	Föremål	2	75		1786	X
40	Glas	Planglas	2	2		1786	X
41	Flinta	Flinta	2	4	Obearbetad, svallad	1786	
42	Yngre rödgods	Kärl	6	55		1786	
43	Glas	Kärl	1	28	Butelj	1522	X
44	Lera	Kritpipa	4	7	Skaft	1522	
45	Flinta	Flinta	2	17	Obearbetad, svallad	1522	
46	Yngre vitgods	Kärl	2	25		1522	
47	Stengods	Kärl	1	8		1522	
48	Porslin	Kärl	2	4		1522	
49	Yngre rödgods	Kärl	11	150	Delvis piplersdekor	1522	
50	Järn	Beslag	1	96		1522	X
51	Ben	Ben	8	173	Nöt, får/get, stor gräsätare, svin	1522	
52	Ben	Ben	4	136	Ko, gris, gräsätare	1600	

Fnr	Material	Sakord	Antal	Vikt	Anmärkning	Kontext	Kasserat
53	Yngre rödgods	Kärl	1	7		1600	
54	Glas	Kärl	1	1	Fotrand (=F56)	1600	X
55	Ben	Ben	4	17	Nöt, svin, gräsätare	1587	
56	Glas	Kärl	1	1	Fotrand (=F54)	1587	X
57	Lera	Kritpipa	1	9	Skaft	1587	
58	Järn	Spik	2	159		1587	X
59	Järn	Föremål	2	28		1587	X
60	Fajans	Kärl	1	9		1587	
61	Yngre rödgods	Kärl	1	20	Piplersdekor	1587	
62	Yngre rödgods	Kärl	13	113	Starkt sekundärbränt	1605	
63	Glas	Planglas	33	117	Delvis smält	1605	X
64	Järn	Spik	2	22		1605	X
65	Järn	Föremål	19	204	Spik?	1605	X
66	Ben	Ben	3	65	Nöt	1735	
67	Järn	Föremål	1	12	Söm?	1735	X
68	Tegel	Taktegel	1	110	Brunglaserat	1453	
69	Ben	Ben	18	277	Nöt, svin (galt), stor gräsätare, får/get. LJ, S3.	10165	
70	Yngre rödgods	Kärl	37	560	Lager J, Schakt 3.	10165	
71	Tegel	Taktegel	4	445	Delvis glaserat. Lager J, Schakt 3.	10165	
72	Kakel	Kakel	4	165	Vit och blå glasyr. Lager J, Schakt 3.	10165	
73	Lera	Kritpipa	4	16	Skaft. Lager J, Schakt 3.	10165	
74	Yngre rödgods	Kärl	4	32	Lager J, Schakt 3.	10165	
75	Glas	Kärl	12	47	Delvis planglas. Lager J, Schakt 3.	10165	X
76	Glas	Kärl	2	7	Butelj. Lager J, Schakt 3.	10165	X
77	Slagg	Masugnsslagg	1	14	Lager J, Schakt 3.	10165	
78	Fajans	Kärl	2	18	Lager J, Schakt 3.	10165	
79	Glas	Planglas	3	5	Lager J, Schakt 3.	10165	X
80	Järn	Spik	5	124	Lager J, Schakt 3.	10165	X
81	Järn	Föremål	4	181	Spik? Lager J, Schakt 3.	10165	X
82	Ben	Ben	7	157	Ko, stor gräsätare	1432	
83	Yngre rödgods	Kärl	17	406		1432	
84	Lera	Kritpipa	5	9	Skaft	1432	
85	Fajans	Kärl	1	1		1432	
86	Glas	Kärl	2	60	Butelj, smält	1432	X
87	Järn	Spik	3	63		1432	X
88	Glas	Planglas	1	2		1457	X
89	Fajans	Kärl	2	6		1457	
90	Ben	Ben	4	83	Nöt, liten gräsätare	1457	
91	Lera	Kritpipa	1	9	Skaft	1766	
92	Flinta	Flinta	2	15	Avslag?	1766	
93	Glas	Planglas	1	7		1766	X
94	Fajans	Kärl	1	5		1766	
95	Yngre rödgods	Kärl	3	13		1766	
96	Stengods	Kärl	3	22		1145	
97	Stengods	Kärl	4	111		1145	
98	Lera	Kritpipa	1	1	Skaft	1513	
99	Yngre rödgods	Kärl	4	42	Delvis piplersdekor	1513	
100	Flinta	Flinta	1	6	Obearbetad, svallad	1643	
101	Glas	Planglas	3	3		1643	X
102	Ben	Ben	3	5		1643	
103	Yngre rödgods	Kärl	7	74		1643	
104	Lera	Kritpipa	1	1	Skaft	1643	
105	Järn	Spik	3	40		1643	X

Bilaga 1. Fyndlista

Fnr	Material	Sakord	Antal	Vikt	Anmärkning	Kontext	Kasserat
106	Järn	Föremål	2	26		1643	X
107	Tegel	Taktegel	8	710	Delvis glaserat	1446	
108	Glas	Planglas	1	3		1705	X
109	Glas	Kärl	7	108	Butelj	1705	X
110	Fajans	Kärl	1	3		1705	
111	Lera	Kritpipa	1	2	Skaft	1705	
112	Yngre rödgods	Kärl	6	26	Piplersdekor	1705	
113	Stengods	Kärl	1	25		1705	
114	Yngre rödgods	Kärl	1	25	Reducerat/sekundärbränt gods?	1446	
115	Kakel	Kakel	9	418		1446	
116	Glas	Planglas	8	52	Smält	1446	X
117	Ben	Ben	1	7	Svin	1446	
118	Glas	Kärl	1	15	Butelj	1446	X
119	Järn	Spik	3	78		1446	X
120	Järn	Föremål	3	197	Spik?	1446	X
121	Fajans	Kärl	1	13		1446	
122	Yngre rödgods	Kärl	6	85	Delvis piplersdekor	1446	
123	Kakel	Kakel	1	204	Ugnskakel, grönglaserat	1446	
124	Lera	Kritpipa	1	1	Skaft	1576	
125	Cu-leg	Fiskkrok	1	1		1576	
126	Porslin	Kärl	4	11		1576	
127	Yngre rödgods	Kärl	2	23		1576	
128	Fajans	Kärl	1	3		1576	
129	Järn	Spik	1	5		1800	X
130	Ben	Ben	4	27	Stor gräsätare, får/get, fågel	1800	
131	Yngre rödgods	Kärl	3	28		1800	
132	Yngre rödgods	Kärl	16	187		10165	
133	Lera	Kritpipa	3	6	Skaft	10165	
134	Glas	Planglas	9	44	Smält	10165	X
135	Ben	Ben	13	113	Får/get, hönsfågel, stor gräsätare	10165	
136	Järn	Föremål	2	114	Spik?	10165	X
137	Yngre rödgods	Kärl	7	278	Lager 21, Schakt 2.	10157	
138	Glas	Kärl	20	646	Butelj. Lager 21, Schakt 2.	10157	X
139	Flinta	Flinta	1	10	Obearbetad, svallad. Lager 21, Schakt 2.	10157	
140	Glas	Planglas	5	17	Lager 21, Schakt 2.	10157	X
141	Järn	Föremål	2	349	Lager 21, Schakt 2.	10157	X
142	Ben	Ben	7	33	Stor gräsätare, fågel, gnagare. L21, S2.	10157	
143	Porslin	Kärl	1	9		1513	
144	Flinta	Flinta	2	26	Obearbetad, svallad	1513	
154	Lera	Kritpipa	2	9	Skaft och huvud: klackstämpel	1479	
155	Porslin	Kärl	1	4	Äkta porslin. Lager 9, Schakt 1.	10163	
156	Glas	Kärl	1	10	Butelj	1758	X
157	Yngre rödgods	Kärl	7	88		1758	
158	Yngre vitgods	Kärl	2	6		1758	
159	Lera	Kritpipa	4	13	Skaft	1758	
160	Flinta	Flinta	13	161	Obearbetad, svallad	1758	
162	Ben	Ben	4	54		1758	
163	Glas	Kärl	1	14	Glaspokalsknopp?	1605	
164	Kakel	Kakel	3	274	Ugnskakel, dekormedaljong? Lager J, Schakt 3	10165	
165	Kakel	Kakel	1	110	Ugnskakel, reliefdekor?	1513	
166	Kakel	Kakel	2	32	Ugnskakel, (rump-), rump, blad	1576	

Bilaga 2. Anläggningslista

Anl-nr	Anl-typ	Anmärkning	Schakt	Sektion
1000	Stenläggning	Gata med gatsten	3	
1004	Stenläggning	Kullersten	3	
1008	Stenläggning	Gata med gatsten	3	
1012	Stenläggning	Rännsten	3	
1040	Stenläggning	Stenläggning i hus	3	
1047	Betong	Betong i stenläggning	3	
1053	Betonggolv		3	
1068	Trä	Planka 0,12 m bred	3	
1093	Störning	Cementrör	1	
1105	Störning	Keramikerör	1	
1113	Störning	Järnrör	1	
1117	Störning	Dagvattenbrunn	1	
1130	Husgrund	Gjuten betong	2	3:14
1137	Husgrund	Mur, lättbetongblock	2	3:15
1145	Stengrund	Stengrund, SV hörn	2	
1197	Husgrund	Stengrund, NV hörn	2	
1227	Golv	Betonggolv i 1197	2	
1231	Husgrund	Stengrund, V del (samma som 1259)	2	
1249	Störning	Rörgrav, samma som 1093?	2	2:a/2:10
1259	Stengrund	Stengrund, S och O del (samma som 1231)	2	2:16-18, 23
1283	Lager	Brandlager	2	
1340	Husgrund	Stenmur	3	
1412	Lager	Grå humös siltig sand	3	
1432	Lager	Ljusgrå siltig sand	3	4:o
1440	Lager	Blågrå lera	3	
1446	Lager	Brand-/raseringslager med mycket tegel, kalkbruk och kol	3	4:p
1453	Lager	I nedgrävning	3	
1457	Lager	Tegel	3	4:l, 4:m
1470	Nedgrävning	För husgrund 1130, yttre begränsning	2	3:13
1475	Nedgrävning	För husgrund 1130, inre begränsning	2	
1479	Husgrund	Stensyll	2	
1513	Lager	"Kullerstensjord", norra delen	2	
1522	Lager	"Kullerstensjord", södra delen	2	3:11
1530	Lager	Tegel, södra delen	2	2:9, 3:10
1538	Lager	Tegel, norra delen	2	
1548	Lager	Brun till gråbrun silt med sand och mylla, inslag av tegel	2	2:8, 3:9
1561	Nedgrävning	För husgrund 1231/1259	2	
1576	Lager	"Kullerstensjord", östra delen	2	2:7
1587	Lager	Beige sand med grå toner, troligen ej sterilt	3	4:q
1600	Lager	Siltig mörkgrå sand	3	4:n
1605	Lager	Golvyta under brand-/raseringslager	3	
1643	Trä	Husgrund, knuttimmer	3	
1684	Lager	Mörkbrunt lerigt lager, trä?	3	
1691	Lager	Kalkbruk	2	3:8
1698	Lager	"Kullerstensjord"	2	3:6
1705	Nedgrävning	För husgrund 1259	2	3:12
1725	Trä	Tvärträsyll	3	
1731	Sten	Tröskelsten, röd sandsten	3	
1735	Lager	Rödbrunt	3	
1758	Lager	Mylla med sand och silt samt inslag av sten, grus och tegel	2	3:5
1766	Lager	Lera med kalkbruk och inslag av sten, grus, sand, silt och tegel	2	3:4

Bilaga 2. Anläggningslista

Anl-nr	Anl-typ	Anmärkning	Schakt	Sektion
1772	Sten	Stolpskoning	2	
1780	Sten	Stolpskoning	2	
1786	Lager		2	
1790	Trä	Planka	2	
1794	Lager	Myllig lera med sand	2	2:5, 3:3
1800	Lager	Lerig mylla med kol och kalk, enstaka småsten	2	2:6
1804	Lager	Mörkbrun myllig mo/silt/lera	2	2:2, 3:2
1810	Lager	Grov sand och grus (steril)	2	2:1, 3:1
10157	Lager	Ej inmätt	2	2:21
10163	Lager	Ej inmätt	1	1:9
10165	Lager	Ej inmätt	3	4:j

Figurförteckning

Figur 1. Karta över centrala Norrköping. Utdrag ur GSD Terrängkartan. Skala 1:20 000.	4
Figur 2. Karta över undersökningsområde och schakt. Utdrag ur GSD Fastighetskartan. Skala 1:20 000	5
Figur 3. Undersökningsområde och schakt inlagda på karta från 1640. Skala 1:3 000.....	9
Figur 4. Undersökningsområde och schakt inlagda på karta som avbildar staden efter rysshärjningen 1719. Skala 1:3 000.	9
Figur 6. Schakt 1 grävs under uppsikt av Mattias Johansson. I bakgrunden syns huset på fastigheten Spinnhuset 8, Saltängsgatan 29, f.d. Kvinnohuset. Foto från norr av Ronnie Carlsson.....	10
Figur 5. Plan över schakt 1 med anläggningar och sektion. Skala 1:100.....	10
Figur 7. Profil över schakt 1.	11
Figur 8. Plan över schakt 2 med anläggningar och sektion. Skala 1:100.....	12
Figur 9. Profil över schakt 2, sektion 2.	13
Figur 10. Profil över schakt 2, sektion 3.	14
Figur 11. Plan över schakt 3 med anläggningar, fynd och sektion. Skala 1:100.	15
Figur 12. Schakt 3. Beläggningen av smågatsten i schakt 3. Foto från söder, KM.....	16
Figur 13. Profil över schakt 3, sektion 4.	17
Figur 14. Stratigrafiskt schema över lämningar i schakt 3.	18
Figur 15. Schakt 3. I byggnaden A1643 fanns rester av golvsyllar bevarade, A1684. Foto från nordväst av Mattias Johansson.....	19
Figur 16. Schakt 3. Spåren av en timrad byggnads nordvästra hörn, A1643, och innanför dem golvlager A1605 i områdets äldsta lämning, från mitten av 1600-talet. Foto från norr av Mattias Johansson.	19
Figur 17. Schakt 2. Foto från öster av Ronnie Carlsson.	21
Figur 18. Stratigrafiskt schema över lämningar i schakt 2.	22
Figur 19. Karta över område som rekommenderas för vidare undersökning. Utdrag ur GSD Fastighetskartan. Skala 1:1 000.....	25